

Permanente zekerheid

Komkommertijd? Geen nieuws? Het tegendeel is waar. De zomer biedt ruimte voor bezinning, reflectie, overpeinzing, meditatie, dromerij. Je leest de wolken die aan de blauwe hemel voorbijtrekken. Omhoog kijkend is er geen horizon die het blikveld beperkt. Zo kom je tot grote ontdekkingen. Je ziet wat een ander nog niet zag. En in de euforie van het moment zeg je het hardop: 'Jaarverslag raakt uit de tijd'. Als dan naast je op het strand een journalist van *het Financieele Dagblad* zit die wel wat nieuws kan gebruiken, kun je het volgende horen: 'Nee maar, mijnheer Helderman, voorzitter van het NIVRA, de beroepsorganisatie van registeraccountants?' Ik was er niet bij. Maar ik las *het FD* van 6 augustus 2008.

Het jaarverslag raakt niet uit de tijd. Al was het maar omdat iedereen belasting moet betalen. Belangrijker: er moet verantwoording worden afgelegd. Het management moet zich verantwoorden bij de RvC en de AvA; twee belangrijke organen van de vennootschap. De OR wil een woordje meespreken. En de samenleving heeft een maatschappelijk belang. Al die lui willen weten dat het management ze niet bij de neus neemt. Daarom huren ze een accountant in die de deugdelijkheid van de jaarrekening eens goed onderzoekt. Dat heet accountantscontrole. Die controle kan voor een deel in de loop van de verslagperiode worden uitgevoerd en voor een deel erna. Dat heet dynamische controle. Als het een beetje wil vlotten met die dynamiek heeft de accountant daar continu bezigheid aan. Die raakt niet uit de tijd. Tenzij de accountantscontrole aan geloofwaardigheid inboet. Maar opleiding, ervaring, tuchtrecht en toezicht moeten voldoende kwaliteit waarborgen.

'Jaarverslag raakt uit de tijd'. Dat is geen droom meer, maar een nachtmerrie. 'Aanhangers van realtime digitale informatie vinden jaarverslagen en kwartaalberichten oud nieuws dat niet meer past in het huidige tempo. Alleen de vooruitzichten voor het komende kwartaal brengen de koers nog in beweging, terugkijken is niet interessant meer'. En 'er zijn mensen die menen dat door XBRL de rol van de accountant straks grotendeels is uitgespeeld. De jaarrekening vergruist en verliest zijn functie, wat valt er nog te controleren?'

De accountant die Helderman is, geeft zich niet meteen gewonnen. 'Zaken zullen veranderen, maar hoe zit het met de betrouwbaarheid? ... Hoe komen de cijfers tot stand?' En dan komt het: 'Ondernemingen met een wettelijke controleplicht lijken door XBRL behoefte te hebben aan informatie met 'permanente zekerheid'. Dat heeft gevolgen voor de rol van de accountant'. En dan is er toch die droom. Permanente zekerheid; continuous auditing; assurance by default: 'De praktijk moet tonen hoe het werkt, maar zeker is dat het rapportage-model op papier gaat veranderen'.

Permanente zekerheid. Dat zijn dure woorden, zelfs als zij ideaaltypisch zijn bedoeld. Zekerheid is weten. Permanente

zekerheid is van tijdstip tot tijdstip weten. Op de spot, geen timelags: weten. En dat moet kennelijk een oplossing zijn voor het gebrek aan relevantie van de huidige verslaggeving, want daarvan komt de koers niet in beweging. Maar als er nu iets is waarvan de koers niet in beweging komt, is dat van permanente zekerheid.

Koersen zijn gebaseerd op verwachtingen en risico: niet op zekerheid! De accountant die zekerheid biedt, distantieert zich daarmee juist – terecht – van de econoom die het van verwachting en risico moet hebben. Koersen zijn uitdrukkingen van economie. Zij bieden geen relevantie voor de accountant.

Gelukkig is zekerheid een fantoom. Zelfs als alle systemen feilloos werken en zelfs als alle inputs juist zijn en zelfs wanneer accountants dat hebben vastgesteld, ontstaat een beeld van een werkelijkheid dat alleen maar een beeld is. Een model; een abstractie. En zelfs uniforme beeldvorming kan dat niet veranderen. En er is wisselwerking. Mensen zijn als soort behoorlijk intelligent. Zij gedragen zich naar het systeem dat een beeld vormt van hun gedrag en van de uitkomsten daarvan. Wat weet je dan eigenlijk?

Zekerheid is niet van deze wereld. En als dat wél zo zou zijn, is accountancy een oud ambacht. Die zekerheid is een definitie; een geautomatiseerd kunstje: continuous auditing. De accountant, vervangen door een robot waarin een lampje gaat branden wanneer het ondenkbare gebeurt: een default. Wat dat zou moeten zijn? Het is ondenkbaar. Alleen systeem-assurance blijft over.

Het NIVRA wil hierover na de zomer een eerste rondetafelbijeenkomst organiseren. Graag tot dan. **An**

Joost Groeneveld, directeur Wingman Business Valuers BV, Breda